

ΙΙΜΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΟΤΙΜΩΣΗ
ΑΚ. ΕΤΟΣ 2006-2007, 3ο εξάμηνο

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ

ΜΑΘΗΜΑ 10

Συμπερασματολογία για 2 ποσοτικές μεταβλητές (ΑΠΛΗ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗ)

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-1

10. Δύο ποσοτικές μεταβλητές ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Εισαγωγή
 - ✓ Το μοντέλο της γραμμικής παλινδρόμησης
 - ✓ Δείκτης γραμμική συσχέτισης του Pearson
- Απλή Γραμμική Παλινδρόμηση
 - ✓ Το μοντέλο
 - ✓ Έλεγχοι υποθέσεων & Ερμηνεία παραμέτρων
 - ✓ Εφαρμογή στο SPSS (Παράδειγμα 10-1)
 - ✓ Έλεγχος Προϋποθέσεων
 - ✓ Διαγνωστικά διαγράμματα καταλοίπων
 - ✓ Μετασχηματισμοί της μεταβλητής απόκρισης
- Σύγκριση με το paired t-test

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-2

10.1. Εισαγωγή

10.1.1. Το μοντέλο της γραμμικής παλινδρόμησης

Έστω ότι έχουμε 2 ποσοτικές μεταβλητές

- X: επεξηγηματική ή ανεξάρτητη
- Y: απόκρισης ή εξαρτημένη

Είναι λογικό ότι αν πιστεύουμε ότι η X επηρεάζει (επιδρά) με κάποιο τρόπο την Y τότε θα υπάρχει μια συνάρτηση $h(x)$ τέτοια ώστε:

$$y = h(x)$$

και επειδή μιλάμε για τυχαία φαινόμενα προσθέτουμε και ένα τυχαίο όρο (σφάλμα)

$$y = h(x) + \varepsilon$$

$\varepsilon \sim \text{Distribution}(\theta)$

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-3

10.1. Εισαγωγή

10.1.1. Το μοντέλο της γραμμικής παλινδρόμησης

Έστω ότι έχουμε 2 ποσοτικές μεταβλητές

- X: επεξηγηματική ή ανεξάρτητη
- Y: απόκρισης ή εξαρτημένη

Η πιο απλή μορφή αυτής της λογικής είναι να θέσουμε τη συνάρτηση ίση με τη γραμμική συνάρτηση δηλ.

$$h(x) = \beta_0 + \beta_1 x$$

και να χρησιμοποιήσουμε την «αγαπημένη» μας κανονική κατανομή ως τυχαίο σφάλμα

$$y = \beta_0 + \beta_1 x + \varepsilon$$

$$\varepsilon \sim N(0, \sigma^2)$$

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-4

10.1. Εισαγωγή
10.1.1. Το μοντέλο της γραμμικής παλινδρόμησης

Πιο σωστή προσέγγιση (GLM)

- X: επεξηγηματική ή ανεξάρτητη (γνωστή/σταθερή)
- Y: απόκριση ή εξαρτημένη (τυχαία)
- $Y \sim \text{Distribution}(\theta)$
- $g(\theta) = h(x)$
 - ✓ h(x): σταθερή (μη τυχαία) συνιστώσα
 - ✓ g(θ): συνδετική συνάρτηση (link function) μεταξύ τυχαίας (στοχαστικής) και σταθερής (ντετερμινιστικής) συνιστώσας του μοντέλου
 - ✓ Συνήθως h(x) ⇔ γραμμική συνάρτηση ως προς X ⇔ γραμμικός συνδυασμός/προσδιορισμός (linear predictor)

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-3

10.1. Εισαγωγή
10.1.1. Το μοντέλο της γραμμικής παλινδρόμησης

Πιο σωστή προσέγγιση (GLM type)

- X: επεξηγηματική ή ανεξάρτητη (γνωστή/σταθερή)
- Y: απόκρισης ή εξαρτημένη (τυχαία)
- $Y \sim \text{Normal}(\mu, \sigma^2)$ $[\theta = (\mu, \sigma^2)^T]$
- $\mu = \beta_0 + \beta_1 x$ $[g(\theta) = \mu]$

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-6

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

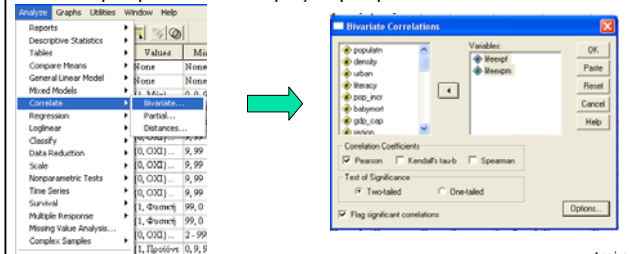
- Ο δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson $\rho = \frac{\text{Cov}(X, Y)}{\sigma_x \sigma_y}$
 - Παίρνει τιμές από -1 έως 1
 - ✓ 1 = πλήρη θετική γραμμική σχέση
 - ✓ -1 = πλήρη αρνητική γραμμική σχέση
 - ✓ 0 = οι δύο μεταβλητές είναι ασυσχέτιστες / ανεξάρτητες
- Είναι ελεύθερος μονάδων $r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}} = \frac{S_{xy}}{S_x S_y}$
- Ποσοτικοποιεί το βαθμό της γραμμικής εξάρτησης μεταξύ των δύο μεταβλητών
- Δεν ξεχωρίζει ποια είναι X και ποια Y

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-7

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

Παράδειγμα 10-1 [world95]

- Να εξετασθεί η γραμμική σχέση μεταξύ
 - Αναμενόμενου χρόνου ζωής ανδρών και γυναικών Lifexpf – lifexhpr
 - Πληθυσμού και πυκνότητας πληθυσμού.

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-8

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

Παράδειγμα 10-1 [world95]

- Na εξετασθεί η γραμμική σχέση μεταξύ
 - Αναμενόμενου χρόνου ζωής ανδρών και γυναικών Lifexpf – lifexpm

		lifexpf Average female life expectancy	lifexpm Average male life expectancy
lifexpf Average female life expectancy	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 109	.982* .000 109
lifexpm Average male life expectancy	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.982* .000 109	1 109

** .Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Ο πίνακας είναι συμμετρικός
Η διαγώνιος είναι 1 εφόσον είναι οι συσχετίσεις της κάθε μεταβλητής με τον εαυτό της

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-9

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

Παράδειγμα 10-1 [world95]

- Na εξετασθεί η γραμμική σχέση μεταξύ
 - Αναμενόμενου χρόνου ζωής ανδρών και γυναικών Lifexpf – lifexpm

		lifexpf Average female life expectancy	lifexpm Average male life expectancy
lifexpf Average female life expectancy	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 109	.982* .000 109
lifexpm Average male life expectancy	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.982* .000 109	1 109

** .Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

Μέγεθος δείγματος
Av p-value<0.01 τότε **
Av 0.01<p-value<0.05 τότε *

Ο δείκτης γρ.συσχέτισης του Pearson
p-value για τον έλεγχο H₀: ρ = 0 έναντι της H₁: ρ ≠ 0

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-10

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

Παράδειγμα 10-1 [world95]

- Na εξετασθεί η γραμμική σχέση μεταξύ
 - Πληθυσμού και πυκνότητας πληθυσμού

		populattn Population in thousands	density Number of people / sq. kilometer
populattn Population in thousands	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 109	-.018 .850 109
density Number of people / sq. kilometer	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-.018 109	1 109

Είναι λογικό αυτό;

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-11

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

Παράδειγμα 10-1 [world95]

- Na εξετασθεί η γραμμική σχέση μεταξύ
 - Πληθυσμού και πυκνότητας πληθυσμού

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-12

10.1. Εισαγωγή

10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

Επιπλέον σχόλια

- Ο δείκτης προϋποθέτει Χ,Υ να είναι τυχαίες μεταβλητές
- Σαν δείκτης μπορεί να χρησιμοποιηθεί ανεξάρτητα κανονικότητας
- Ο έλεγχος προϋποθέτει κανονικότητα ή μεγάλο δείγμα
- Εναλλακτικά μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τους μη παραμετρικούς δείκτες συσχέτισης
- Αν η σχέση είναι ισχυρή αλλά μη γραμμική ο δείκτης θα μας δείξει πόσο καλά προσεγγίζεται από τη γραμμική σχέση
- Σύμφωνα με τους Chatfield & Collins (1980, σελ. 40-41)
 - Ο έλεγχος είναι σχετικά συντηρητικός δηλ. μικρά r θα μας δώσουν εξάρτηση (κάποιοι είδους) ειδικά για μεγάλα δείγματα
 - Εμπειρικός κανόνας: ισχυρή γρ. σχέση για $r > 0.70$
 - Ο ρ δεν εκτιμάται αξιόπιστα για μικρά δείγματα ($n < 12$)

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-13

10.1. Εισαγωγή

10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ (ΣΥΜΜΑΖΕΜΑ)

- Μόνο δείκτες συσχέτισης ή p-value
- 1 δεκαδικό για τα r
- Μονάδες στη διαγώνιο
- Ομαδοποίηση παρόμοιων μεταβλητών
- χρησιμοποιήστε σύμβολα (αστεράκια) ή χρώματα να τονίσετε σημαντικές σχέσεις
- Αν παρόλα αυτά δε βγαίνει νόημα
 - σβήστε τα νούμερα (κρατήστε μόνο σύμβολα)
 - Χρησιμοποιήστε path diagrams

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-15

10.1. Εισαγωγή

10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ

		log_den	log_pop	pop_dens	den_dens	urban	life_exp	life_exp_f	life_exp_m	life_exp_t	pop_inc
log_den	1										
log_pop		1									
pop_dens			1								
den_dens				1							
urban					1						
life_exp						1					
life_exp_f							1				
life_exp_m								1			
life_exp_t									1		
pop_inc										1	

*** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).
* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Διαφάνεια 10-14

10.1. Εισαγωγή

10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ

		log_den	log_pop	pop_dens	den_dens	urban	life_exp	life_exp_f	life_exp_m	life_exp_t	pop_inc
log_den	1										
log_pop		1									
pop_dens			1								
den_dens				1							
urban					1						
life_exp						1					
life_exp_f							1				
life_exp_m								1			
life_exp_t									1		
pop_inc										1	

*** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).
* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-16

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ

Correlations

Statistics	log_den	log_pop	populati	density	urban	lifeexpf	lifeexpm	literacy	pop_inc
	Log (base 10) of Population	Log (base 10) of Population	Population in thousands	Number of people / sq kilometer	People living in cities (%)	Average female life expectancy	Average male life expectancy	People who read (%)	Population increase (% per year)
Pearson Correlation	1	1	1	1	1	1	1	1	1
log_den	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
log_pop	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
populati	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
density	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
urban	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6
lifeexpf	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6
lifeexpm	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6
literacy	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6
pop_inc	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-17

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ

Correlations

Statistics	log_den	log_pop	populati	density	urban	lifeexpf	lifeexpm	literacy	pop_inc
	Log (base 10) of Population	Log (base 10) of Population	Population in thousands	Number of people / sq kilometer	People living in cities (%)	Average female life expectancy	Average male life expectancy	People who read (%)	Population increase (% per year)
Pearson Correlation	1	1	1	1	1	1	1	1	1
log_den	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
log_pop	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
populati	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
density	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
urban	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6
lifeexpf	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6
lifeexpm	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6
literacy	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6
pop_inc	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-18

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ

Correlations

Statistics	log_den	log_pop	populati	density	urban	lifeexpf	lifeexpm	literacy	pop_inc
	Log (base 10) of Population	Log (base 10) of Population	Population in thousands	Number of people / sq kilometer	People living in cities (%)	Average female life expectancy	Average male life expectancy	People who read (%)	Population increase (% per year)
Pearson Correlation	1	1	1	1	1	1	1	1	1
log_den	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
log_pop	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
populati	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
density	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
urban	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6	0.6
lifeexpf	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6	0.6
lifeexpm	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6	0.6
literacy	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1	0.6
pop_inc	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	1

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-19

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ/ ΡΑΘΗ ΔΙΑΓΡΑΜ

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-20

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ/ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΣΤΟ SPSS

Μη παραμετρικοί δείκτες του Kendall και του Spearman

Έκλεχοι διπλής ή μονής ουράς

Σημείωση σημαντικών συσχετίσεων

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-21

10.1. Εισαγωγή
10.1.2. Δείκτης γραμμικής συσχέτισης του Pearson

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ/ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΣΤΟ SPSS

Μέσοι & τυπικές αποκλίσεις

Συνδιακυμάνσεις

Χειρισμός αγνοούμενων τιμών:
*Αφαίρεση ανά ζεύγος μεταβλητών
*Αφαίρεση όλης της παρατήρησης από όλες τις συσχετίσεις

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-22

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.1. Το μοντέλο

Το μοντέλο:

- $Y = \beta_0 + \beta_1 x + \varepsilon$, $\varepsilon \sim N(0, \sigma^2)$
- ή ισοδύναμα
- $Y \sim N(\mu, \sigma^2)$, $E(Y) = \mu = \beta_0 + \beta_1 x$

Μοντέλο και δεδομένα:

- Y_i, X_i ζεύγη τιμών για $i = 1, 2, \dots, n$
 - $Y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + \varepsilon_i$, $\varepsilon_i \sim N(0, \sigma^2)$
 - $Y_i \sim N(\mu_i, \sigma^2)$, $\mu_i = \beta_0 + \beta_1 x_i$

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-23

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.1. Το μοντέλο

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ+ΟΡΟΛΟΓΙΑ

- $\hat{\beta}_0, \hat{\beta}_1$: Δειγματικές Εκτιμήσεις των β_0 και β_1
- \hat{y}_i : Αναμενόμενη/προβλεπόμενη τιμή (σύμφωνα με το μοντέλο) της μεταβλητής απόκρισης για το i άτομο
- e_i : Κατάλοιπο/σφάλμα της παλινδρόμησης (εκτίμηση του ε_i)
- $\hat{\sigma}^2$: Εκτίμηση της διακύμανσης των σφαλμάτων

$$\hat{y}_i = \hat{\beta}_0 + \hat{\beta}_1 x_i$$

$$e_i = y_i - \hat{y}_i = y_i - \hat{\beta}_0 - \hat{\beta}_1 x_i$$

$$\hat{\sigma}^2 = \frac{\sum_{i=1}^n e_i^2}{n-2}$$

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-24

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.1. Το μοντέλο

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ+ΟΡΟΛΟΓΙΑ

- $\hat{\sigma}^2$: Εκτίμηση της διακύμανσης των σφαλμάτων

$$\hat{\sigma}^2 = \frac{\sum_{i=1}^n e_i^2}{n-2}$$

- R^2 : Συντελεστής προσδιορισμού (coefficient of determination, Ryan, 1997, σελ. 29)

$$R^2 = 1 - \frac{(n-2)\hat{\sigma}^2}{(n-1)s_Y^2}$$

- ✓ δείκτης καλής προσαρμογής
- ✓ Τιμές από 0 έως 1
- ✓ Ποσοστό διακύμανσης που εξηγείται από το μοντέλο (για μεγάλο n)
- ✓ Στην απλή παλινδρόμηση ίσο με r^2
- R_{adj}^2 : δείκτης καλής προσαρμογής
- ✓ Τιμές από 0 έως 1
- ✓ Ποσοστό διακύμανσης που εξηγείται από το μοντέλο
- ✓ Πιο χρήσιμος στην πολλαπλή παλινδρόμηση

$$R_{adj}^2 = 1 - \frac{\hat{\sigma}^2}{s_Y^2}$$

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-25

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.1. Το μοντέλο

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ+ΟΡΟΛΟΓΙΑ

- $\hat{\beta}_0, \hat{\beta}_1$: Δειγματικές Εκτιμήσεις των β_0 και β_1

$$\hat{\beta}_1 = \frac{\sum_{i=1}^n X_i Y_i - n\bar{X}\bar{Y}}{\sum_{i=1}^n X_i^2 - n\bar{X}^2} = \frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y})}{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}$$

$$= \frac{\sqrt{\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2} \sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}} = \frac{s_y}{s_x} r$$

$$\hat{\beta}_0 = \bar{Y} - \hat{\beta}_1 \bar{X}$$

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-26

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.1. Το μοντέλο

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ:

- Ανεξαρτησία σφαλμάτων (και Y)
- Κανονικότητα σφαλμάτων (και Y)
- Ομοσκεδαστικότητα σφαλμάτων (και Y)
- Γραμμικότητα μεταξύ X και Y
- Δουλεύουμε με κατάλοιπα e_i

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-27

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.2. Έλεγχοι υποθέσεων & Ερμηνεία

Μας ενδιαφέρει η σχέση X & Y:

- $H_0: \beta_1=0$ έναντι της εναλλακτικής $H_1: \beta_1 \neq 0$
- ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΕΛΕΓΧΟΣ: $H_0: \beta_0=0$ έναντι της εναλλακτικής $H_1: \beta_0 \neq 0$
- Κατά πόσο μπορούμε να προβλέψουμε την Y με τη χρήση της X; [ΟΤΑΝ ΜΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗ]

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-28

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.2. Έλεγχοι υποθέσεων & Ερμηνεία

Μας ενδιαφέρει η σχέση X & Y :

- $H_0: \beta_1=0$ έναντι της εναλλακτικής $H_1: \beta_1 \neq 0$
 - ✓ Ισοδύναμο με τον έλεγχο για συσχέτιση μεταξύ X και Y
 - ✓ Δίνει την κλίση της ευθείας
 - ✓ Μας ενδιαφέρει για την ερμηνεία των αιτιολογικών σχέσεων μεταξύ φαινομένων – μεταβλητών
 - ✓ **ΕΡΜΗΝΕΙΑ:** Εξετάζει πόσο αναμένουμε να αυξηθεί η Y με μία μονάδα αύξησης της X
 - ✓ Η τιμή του β_1 επηρεάζεται από την κλίμακα (μονάδες μέτρησης) των X & Y . Το ρ (και r) και ο αντίστοιχος έλεγχος δεν επηρεάζονται.

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-29

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.2. Έλεγχοι υποθέσεων & Ερμηνεία

Μας ενδιαφέρει η σχέση X & Y :

- ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΕΛΕΓΧΟΣ: $H_0: \beta_0=0$ έναντι της εναλλακτικής $H_1: \beta_0 \neq 0$
 - ✓ Μας δίνει το σημείο που η ευθεία τέμνει τον κάθετο άξονα YY' δηλαδή την τιμή του Y όταν $X=0$
 - ✓ **ΕΡΜΗΝΕΙΑ:** Η αναμενόμενη τιμή του Y όταν $X=0$
 - ✓ Πολλές φορές η τιμή αυτή δεν έχει ερμηνεία (διότι η τιμή $X=0$ δεν παρατηρείται ποτέ στην πράξη)
 - ✓ Άλλες φορές θέτουμε $\beta_0=0$ εκ-των-προτέρων και ανεξαρτήτως ελέγχου λόγω κοινής λογικής
 - ✓ Πολλές φορές «βολεύει» για λόγους ερμηνείας αντί της X να χρησιμοποιήσουμε την $X^* = X - \bar{X}$. Τότε
 - ✓ Το β_1 δεν αλλάζει
 - ✓ Το β_0 είναι ίσο με την αναμενόμενη τιμή του Y όταν X είναι ίσο με το δειγματικό μέσο

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-30

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.2. Έλεγχοι υποθέσεων & Ερμηνεία

Μας ενδιαφέρει η σχέση X & Y :

- **ΟΤΑΝ ΜΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗ:** Κατά πόσο μπορούμε να προβλέψουμε την Y με τη χρήση της X ;
 - Μπορούμε να προβλέψουμε την αναμενόμενη τιμή του Y για κάθε τιμή του X
 - Το σ^2 & το R^2 μας δίνουν την ακρίβεια της πρόβλεψης.
 - ✓ $R^2 > 0.7 \Leftrightarrow$ καλές προβλέψεις,
 - ✓ $R^2 > 0.9 \Leftrightarrow$ πολύ καλές προβλέψεις
 - ΠΡΟΣΟΧΗ: οι προβλέψεις είναι σωστές – αποδεκτές και αξιόπιστες μόνο για τις τιμές του X που έχουμε παρατηρήσει
 - ✓ Δεν μπορούμε να προβλέψουμε κάτι που δεν το έχουμε μελετήσει
 - ✓ Πολλές φορές κάνουμε πρόβλεψη για τιμές εκτός του παρατηρούμενου εύρους τιμών της X (extrapolation)
 - ✓ Αυτές οι προβλέψεις χρησιμοποιούνται σαν οδηγός μόνο
 - ✓ Υποθέτουμε ότι η ίδια σχέση υπάρχει και στις άλλες τιμές του X (αυτές που δεν έχουμε παρατηρήσει).

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-31

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1 [05_dataset5.dat]

- Ο υπεύθυνος των logistics μιας εταιρείας, ενδιαφέρεται να εκτιμήσει το χρόνο παράδοσης (άρα και το αντίστοιχο κόστος) κάθε φορτίου ανάλογα με την απόσταση.
- Για το λόγο αυτό πήρε ένα τυχαίο δείγμα 10 φορτωτικών και κατέγραψε την απόσταση σε μίλια και τις ημέρες παράδοσης.
- Να κατασκευαστεί ένα μοντέλο που θα βοηθήσει τον υπεύθυνο της εταιρείας

Φορτωτική	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Απόσταση σε μίλια	825	215	1070	550	480	920	1350	325	670	1215
Χρόνος παράδοσης σε ημέρες	3.5	1.0	4.0	2.0	1.0	3.0	4.5	1.5	3.0	5.0

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-32

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1

- Μονάδα μελέτης: φορτωτική
- Μέγεθος δείγματος: $n=2$ φορτωτικές
- Χαρακτηριστικά $p=3$
 - ✓ Αριθμός φορτωτικής
 - ✓ Απόσταση
 - ✓ Χρόνος παράδοσης
- Ποια είναι X & ποια Y;

code	distance	delivery	Var
2	215	1.0	
3	1070	4.0	
4	550	2.0	
5	480	1.0	
6	920	3.0	
7	1350	4.5	
8	325	1.5	
9	670	3.0	
10	1215	5.0	
11			

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνειο 10-33

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Διαγραμματική απεικόνιση
SCATTERPLOT

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνειο 10-35

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1
ΑΝΑΛΥΣΗ – ΒΗΜΑΤΑ

- Ανάλυση ανά μία μεταβλητή
- Διαγραμματική απεικόνιση (Scatter-plot)
- Δείκτες συσχέτισης
- Μοντέλο Παλινδρόμησης
- Έλεγχος Προϋποθέσεων (Ανάλυση καταλοίπων)

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνειο 10-34

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Διαγραμματική απεικόνιση
SCATTERPLOT + ΓΡΑΜΜΗ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνειο 10-36

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Συσχέτιση

- Ρίχνουμε μια ματιά σε κανονικότητα (ελέγχους – QQplot – Ιστογράμματα)

ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΑΣ

Tests of Normality						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
distance	.112	10	.200*	.970	10	.892
delivery	.142	10	.200*	.937	10	.520

^a. This is a lower bound of the true significance.
^a. Lilliefors Significance Correction

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-37

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Συσχέτιση

QQPLOTS

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-38

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Συσχέτιση

ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΡΑΜΜΙΚΗΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΤΟΥ PEARSON

Correlations

		distance	delivery
distance	Pearson Correlation	1	.949**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	10	10
delivery	Pearson Correlation	.949**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	10	10

** . Correlation is significant at the 0.01 level

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-39

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Συσχέτιση

ΜΗ ΠΑΡΑΜΕΤΡΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

Correlations

		distance	delivery
Kendall's tau_b	distance	Correlation Coefficient 1.000	.841**
		Sig. (2-tailed)	.001
		N	10
delivery	Correlation Coefficient	.841**	1.000
	Sig. (2-tailed)	.001	
	N	10	10
Spearman's rho	distance	Correlation Coefficient 1.000	.945**
		Sig. (2-tailed)	.000
		N	10
delivery	Correlation Coefficient	.945**	1.000
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	10	10

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-40

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση
ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

Εξαρτημένη μεταβλητή

ανεξάρτητη μεταβλητή

Διαφάνεια 10-41

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση
ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

Multiple Correlation Coefficient
(Συντελεστής πολλαπλής συσχέτισης)

- ✓ Παιρνει τιμές από 0 έως 1
- ✓ Στην απλή παλινδρόμηση $R=|r|$

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.949 ^a	.900	.888	.4800

a. Predictors: (Constant), distance

Διαφάνεια 10-42

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση
ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

$R^2 =$ % διακύμανσης που εξηγείται από το μοντέλο

- ✓ Χρησιμοποιείται ως μέτρο καλής προσαρμογής ή πρόβλεψης
- ✓ αυξάνει με κάθε μεταβλητή που προσθέτουμε
- ✓ Δεν ΠΡΕΠΕΙ να χρησιμοποιείται ως κριτήριο επιλογής μοντέλου (ΓΕΝΙΚΑ)
- ✓ Μπορούμε να συγκρίνουμε μοντέλα με ίδιο αριθμό μεταβλητών (άρα και μοντέλα απλής γραμμικής παλινδρόμησης)
- ✓ Στην απλή παλινδρόμηση $R^2=r^2$

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.949 ^a	.900	.888	.4800

a. Predictors: (Constant), distance

Διαφάνεια 10-43

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση
ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

$R_{adj}^2 =$ % διακύμανσης που εξηγείται από το μοντέλο διορθωμένο για τον αριθμό των μεταβλητών

- ✓ Λαμβάνει υπόψη του τις μεταβλητές
- ✓ Χρησιμοποιείται ως μέτρο καλής προσαρμογής ή πρόβλεψης
- ✓ ΔΕΝ αυξάνει με κάθε μεταβλητή που προσθέτουμε
- ✓ ΜΠΟΡΕΙ να χρησιμοποιηθεί ως κριτήριο επιλογής μοντέλου (ΓΕΝΙΚΑ)
- ✓ Στην απλής γραμμικής παλινδρόμησης δε διαφέρει πολύ από το R^2 .

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.949 ^a	.900	.888	.4800

a. Predictors: (Constant), distance

Διαφάνεια 10-44

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

Τυπικό απόκλιση των σφαλμάτων

- ✓ Εκτίμηση του σ
- ✓ Συνδέεται άμεσα με την ακρίβεια των προβλέψεων του μοντέλου

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.949 ^a	.900	.888	.4800

a. Predictors: (Constant), distance

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-45

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

Υποσημείωση που δείχνει τις μεταβλητές που χρησιμοποιούνται ως ανεξάρτητες:

- ✓ Εδώ έχουμε τον σταθερό όρο και την «απόσταση»

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.949 ^a	.900	.888	.4800

a. Predictors: (Constant), distance

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-46

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗΣ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

- ✓ Στην απλή παλινδρόμηση ελέγχει την υπόθεση: $H_0: \beta_1=0$ έναντι της εναλλακτικής $H_1: \beta_1 \neq 0$
- ✓ ΠΡΟΣΟΧΗ: στην πολλαπλή (που ακολουθεί, ενοτ. 8) η υπόθεση είναι διαφορετική
- ✓ ΕΛΕΓΧΕΙ ΚΑΤΑ ΠΟΣΟ ΤΟ ΤΡΕΧΩΝ ΜΟΝΤΕΛΟ ΔΙΑΦΕΡΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΑΘΕΡΟ (δηλαδή το μοντέλο $y=\beta_0+\epsilon$)

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	16.682	1	16.682	72.396	.000 ^b
	Residual	1.843	8	.230		
	Total	18.525	9			

a. Predictors: (Constant), distance
b. Dependent Variable: delivery

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-47

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

- ✓ ΗΜΕΡΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ = $0.118 + 0.00359 \text{ ΜΙΛΙΑ} + \epsilon$, $\epsilon \sim \text{NORMAL}(0, 0.48^2)$

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.118	.355		.333	.748
	distance	.00359	.000421	.949	8.509	.000

a. Dependent Variable: delivery

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-48

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

ΤΥΠΙΚΑ ΣΦΑΛΜΑΤΑ ΕΚΤΙΜΗΣΕΩΝ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ

$$\hat{\sigma}_{\hat{\beta}_0} = \sqrt{Var(\hat{\beta}_0)} = 0.355, \hat{\sigma}_{\hat{\beta}_1} = \sqrt{Var(\hat{\beta}_1)} = 0.000421$$

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.118	.355		.333	.748
	distance	.00359	.000421	.949	8.509	.000

^a. Dependent Variable: delivery

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-49

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

Ελεγχος συντηρήσεως t για τον έλεγχο αν κάθε παράμετρος είναι μηδέν ή όχι $t = \frac{\hat{\beta}}{\hat{\sigma}_{\hat{\beta}}}$

$$t_{\hat{\beta}_0} = \frac{\hat{\beta}_0}{\hat{\sigma}_{\hat{\beta}_0}} = \frac{0.118}{0.355} = 0.333, t_{\hat{\beta}_1} = \frac{\hat{\beta}_1}{\hat{\sigma}_{\hat{\beta}_1}} = \frac{0.00359}{0.000421} = 8.527$$

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.118	.355		.333	.748
	distance	.00359	.000421	.949	8.509	.000

^a. Dependent Variable: delivery

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-50

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

P-values για τους έλεγχους στατιστικής σημαντικότητας κάθε παραμέτρου

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.118	.355		.333	.748
	distance	.00359	.000421	.949	8.509	.000

^a. Dependent Variable: delivery

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-51

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

Τυποποιημένοι συντελεστές

- ✓ Οι συντελεστές αν χρησιμοποιήσουμε τις τυποποιημένες μεταβλητές Z_x και Z_y
- ✓ Ο τυποποιημένος συντελεστής του β_0 είναι πάντα 0

Ερμηνεία: πόσες τυπικές αποκλίσεις αναμένουμε να αυξηθεί η Y όταν X αυξάνεται κατά μία τυπική απόκλιση;

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.118	.355		.333	.748
	distance	.00359	.000421	.949	8.509	.000

^a. Dependent Variable: delivery

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-52

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

Τυποποιημένοι συντελεστές
✓ Στην γραμμική παλινδρόμηση ο τυποποιημένος συντελεστής του β_0 είναι ίσος με τον συντελεστή του Pearson

	delivery	distance
delivery		.949**
distance	.949**	
	Sig. (2-tailed)	.000
	N	10

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.118	.355		.333	.748
1	distance	.00359	.000421	.949	8.509	.000

^a. Dependent Variable: delivery

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διοφάνεια 10-53

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ $\beta_1=0.00359$

- ✓ **ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΧΕΣΗ; ΝΑΙ**
 $P=0.000 < 0.05$ δηλαδή απορρίπτουμε τη $H_0 \Rightarrow$ Συνεπώς η απόσταση επηρεάζει τον χρόνο παράδοσης
- ✓ **ΤΙ ΣΧΕΣΗ; ΘΕΤΙΚΗ**
 $\beta_1 > 0$ συνεπώς θετική σχέση \Rightarrow όσο αυξάνει η απόσταση τόσο μεγαλώνει ο χρόνος παράδοσης
- ✓ **ΠΟΣΟ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ Η ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ;**
 - Με κάθε επιπλέον μίλι ο αναμενόμενος χρόνος παράδοσης αυξάνει κατά 0.00359 μέρες (περίπου 5 λεπτά)
 - Με κάθε επιπλέον 100 μίλια ο αναμενόμενος χρόνος παράδοσης αυξάνει κατά 0.359 μέρες (περίπου 8.6 ώρες)

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διοφάνεια 10-54

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ β_1

- Έστω $X_1=X$ και $X_2=X+1$ τότε
- $\mu_1 = \beta_0 + \beta_1 X_1 = \beta_0 + \beta_1 X$
- $\mu_2 = \beta_0 + \beta_1 X_2 = \beta_0 + \beta_1 (X+1)$
- $\Delta\mu = \mu_2 - \mu_1 = \beta_0 + \beta_1 (X+1) - \beta_0 - \beta_1 X = \beta_1$

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διοφάνεια 10-55

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ $\beta_0=0.118$

- ✓ **ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΤΗΝ ΕΞΙΣΩΣΗ; ΟΧΙ**
 $P=0.748 > 0.05$ δηλαδή δεν απορρίπτουμε τη $H_0 \Rightarrow$ Συνεπώς η σταθερά μπορεί να θεωρηθεί 0 και να αφαιρεθεί από το μοντέλο
- ✓ **ΕΡΜΗΝΕΙΑ;**
 - Όταν η απόσταση είναι μηδενική τότε ο χρόνος παράδοσης είναι 0.118 μέρες (2.8 ώρες)
 - Χρόνος παράδοσης όταν το φορτίο είναι πολύ κοντά
 - ΠΡΟΣΟΧΗ είναι εκτός των ορίων της X
- ✓ **ΝΑ ΤΟ ΑΦΑΙΡΕΣΟΥΜΕ; ΜΑΛΛΟΝ ΝΑΙ**
 Εδώ η λογική και ο έλεγχος μας λέει ναι

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διοφάνεια 10-56

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΒΛΕΠΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ/ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

✓ $R=r=0.95$ & $R^2=0.89$;

- Υψηλή σχέση
- Υψηλή προσαρμογή και καλή προβλεπτική ικανότητα
- 89% της διακύμανσης εξηγείται από το μοντέλο

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-57

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ $\beta_1=0.949$

✓ Αν η απόσταση αυξηθεί κατά μία τυπική απόκλιση (380 μίλια) τότε ο χρόνος παράδοσης αναμένουμε να αυξηθεί κατά 0.95 τυπικές αποκλίσεις (δηλαδή κατά $0.949 \cdot 1.435 = 1.36$ μέρες).

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
distance	10	215	1350	762.00	379.746
delivery	10	1.0	5.0	2.850	1.4347
Valid N (listwise)	10				

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-58

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.3. Εφαρμογή στο SPSS

Παράδειγμα 10-1: Παλινδρόμηση

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ β_1

$$\hat{\beta}_0^{(st)} = \bar{Z}_x - \hat{\beta}_1^{(st)} \bar{Z}_y = 0 \quad \hat{\beta}_1^{(st)} = \frac{s_{Z_y}}{s_{Z_x}} r_{Z_x Z_y} = r_{Z_x Z_y}$$

$$r_{Z_x Z_y} = \frac{\sum_{i=1}^n (Z_{x,i} - \bar{Z}_x)(Z_{y,i} - \bar{Z}_y)}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (Z_{x,i} - \bar{Z}_x)^2 \sum_{i=1}^n (Z_{y,i} - \bar{Z}_y)^2}} = \frac{\sum_{i=1}^n Z_{x,i} Z_{y,i}}{\sqrt{\sum_{i=1}^n Z_{x,i}^2 \sum_{i=1}^n Z_{y,i}^2}} =$$

$$= \frac{\sum_{i=1}^n \left(\frac{X_i - \bar{X}}{s_x} \frac{Y_i - \bar{Y}}{s_y} \right)}{\sqrt{\sum_{i=1}^n \left(\frac{X_i - \bar{X}}{s_x} \right)^2 \sum_{i=1}^n \left(\frac{Y_i - \bar{Y}}{s_y} \right)^2}} = r_{XY}$$

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-59

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

- ✓ Κανονικότητα σφαλμάτων (και Y)
- ✓ Ανεξαρτησία σφαλμάτων (και Y)
- ✓ Ομοσκεδαστικότητα σφαλμάτων (και Y)
- ✓ Γραμμικότητα μεταξύ X και Y

✓ Δουλεύουμε με κατάλοιπα e_i

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-60

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

Διαγραμματική απεικόνιση κατανομής των καταλοίπων

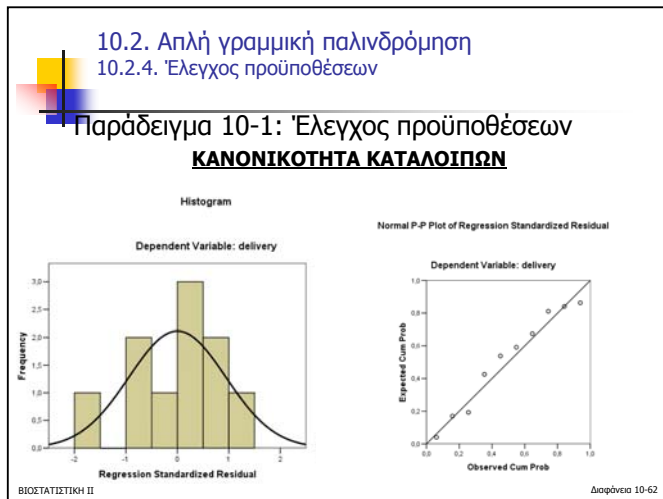
ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διοφάνεια 10-61

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

Αποθήκευση τυποποιημένων καταλοίπων

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διοφάνεια 10-63

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

Έλεγχος κανονικότητας τυποποιημένων καταλοίπων (EXPLORE)

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
ZRE:1 Standardized Residual	.140	10	.200 ^a	.934	10	.487

^a. This is a lower bound of the true significance.
^a. Lilliefors Significance Correction

OK με την προϋπόθεση κανονικότητας

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διοφάνεια 10-64

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

■ Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

Η ανεξαρτησία των καταλοίπων δεν είναι εύκολα ελεγχόμενη

- Time sequence plot
- Έλεγχος τυχαιότητας (RUNS TEST)
- Έλεγχος για αυτοσυσχετίσεις [κυρίως για χρονολογικά δεδομένα]
 - ✓ δείκτης Durbin – Watson (συσχέτιση διαδοχικών σφαλμάτων – αυτοσυσχέτιση 1ης τάξης)
 - ✓ Box-Ljung έλεγχος αυτοσυσχετίσεων και ACF Plots
 - ✓ AR μοντέλα

Για λεπτομέρειες βλ. Ryan 1997 σελ. 46-47

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-65

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

■ Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- TIME SEQUENCE PLOT

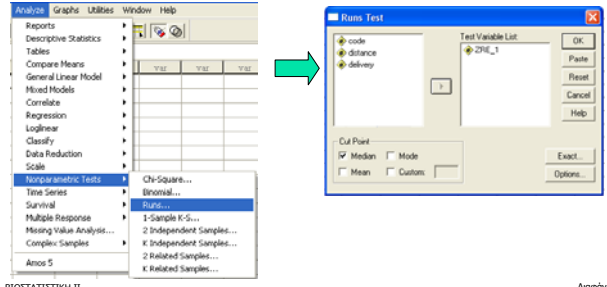

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-66

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

■ Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- RUNS TEST

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-67

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

■ Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- RUNS TEST

Runs Test	
	ZRE_1 Standardized Residual
Test Value ^a	.16337
Cases < Test Value	5
Cases >= Test Value	5
Total Cases	10
Number of Runs	3
Z	-1.677
Asymp. Sig. (2-tailed)	.094
Exact Sig. (2-tailed)	.079
Point Probability	.032

a. Median

Δεν απορρίπτεται η υπόθεση της τυχαιότητας για α=0.05

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-68

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- Η ανεξαρτησία των καταλοίπων δεν είναι εύκολα ελεγχόμενη
- Μπορούμε να ελέγξουμε αυτοσυσχέτιση με τον δείκτη Durbin – Watson [κυρίως για χρονολογικά δεδομένα]
 - ✓ $0 < D < 4$
 - ✓ $0 < D < 2$ θετική αυτοσυσχέτιση
 - ✓ $2 < D < 4$ αρνητική αυτοσυσχέτιση
 - ✓ $D = 2$ ⇔ δεν υπάρχει αυτοσυσχέτιση
 - ✓ Έλεγχος από πίνακες:
 - Μόνο για $15 \leq n \leq 100$
 - $D < d_L$ απορρίπτουμε την υπόθεση μηδενικής αυτοσυσχέτισης
 - $D > d_U$ δεν απορρίπτουμε την υπόθεση μηδενικής αυτοσυσχέτισης
 - Διαφορετικά δεν μπορούμε να αποφασίσουμε
 - Χοντρικά μπορούμε να απορρίψουμε τη μηδενική αυτοσυσχέτιση για $1.5 < D < 2.5$ [d_L για $n=100, \rho=1$]

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνειο 10-69

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.949 ^a	.900	.888	.4800	.753

a. Predictors: (Constant), distance
b. Dependent Variable: delivery

↑
Έλεγχος Durbin-Watson
Επικίνδυνα χαμηλή τιμή

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνειο 10-71

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

↑
Έλεγχος Durbin-Watson

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνειο 10-70

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- ACF PLOTS και έλεγχοι BOX-LJUNG

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνειο 10-72

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- ACF PLOTS και έλεγχοι BOX-LJUNG

Lag	Autocorrelation	Std. Error ^a	Value	df	Sig. ^b
1	.500	.274	3.327	1	.068
2	-.107	.258	3.408	2	.174
3	-.397	.242	6.199	3	.102
4	-.577	.224	12.864	4	.012
5	-.381	.204	16.345	5	.006
6	-.106	.183	16.682	6	.011
7	.092	.158	17.020	7	.017
8	.142	.129	18.231	8	.020

a. The underlying process assumed is independence (white noise).
b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-73

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- ACF PLOTS και έλεγχοι BOX-LJUNG

Lag	Partial Autocorrelation	Std. Error
1	.500	.316
2	-.190	.316
3	-.505	.316
4	-.258	.316
5	.111	.316
6	-.060	.316
7	-.287	.316
8	-.192	.316

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-74

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΟΜΟΣΚΕΔΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS ANA X
- ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS ANA \hat{Y}
- ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS² ANA \hat{Y}
- ΕΛΕΓΧΟΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΩΝ ΣΕ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΗΣ X (ΣΕ 4 ή περισσότερες)
- Βλ. Gunst & Mason (1980, σελ. 237)
- Βλ. Draper & Smith (1998, 3rd edition, σελ. 56-59, 62-67)

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-75

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΟΜΟΣΚΕΔΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS ANA X

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-76

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΟΜΟΣΚΕΔΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS ANA \hat{Y}

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-77

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΟΜΟΣΚΕΔΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS ANA \hat{Y}

Scatterplot

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-78

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΟΜΟΣΚΕΔΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS ANA \hat{Y}

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-79

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΟΜΟΣΚΕΔΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

- ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS ANA Y ;

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ Διαφάνεια 10-80

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

■ Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΟΜΟΣΚΕΔΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

■ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS² ANA \hat{Y}

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-81

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

■ Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΟΜΟΣΚΕΔΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

■ ΕΛΕΓΧΟΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΩΝ ANA ΤΕΤΑΡΤΗΜΟΡΙΑ Χ

Test of Homogeneity of Variances

Standardized Residual			
Levene Statistic	df1	df2	Sig.
.880	3	6	.503

Δε φαίνεται διαφορά. Προσοχή όμως έχουμε λίγες παρατηρήσεις

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-82

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

■ Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΓΡΑΜΜΙΚΟΤΗΤΑ Χ & Υ

■ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS ANA \hat{Y}
[ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΜΙΑ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΖΩΝΗ]
[-2 ΕΩΣ 2 ΓΙΑ ST.RESIDUALS]

■ Scatterplot X & Y

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-83

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

■ Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων
ΓΡΑΜΜΙΚΟΤΗΤΑ Χ & Υ

■ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS ANA \hat{Y}
Scatterplot

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-84

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΓΡΑΜΜΙΚΟΤΗΤΑ X & Y

- ΑΝΤΙΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
 - $X \sim \text{NORMAL}(0,1)$ [ΔΕΙΓΜΑ 100 ΤΙΜΩΝ]
 - $Y = 5 + x + 10x^2$
- ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΡ. ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ:
 - $Y = 15 + 6.67X + \varepsilon$
 - $\varepsilon \sim \text{Normal}(0, 18.34^2)$
 - $R^2 = 0.12$

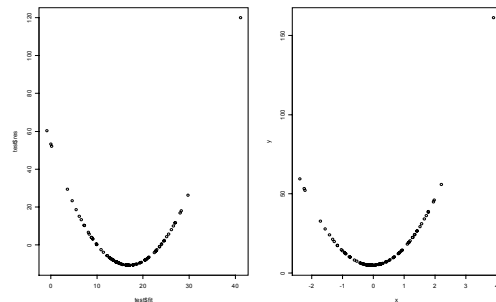
ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-85

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΓΡΑΜΜΙΚΟΤΗΤΑ X & Y

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-86

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΓΡΑΜΜΙΚΟΤΗΤΑ X & Y

- ΑΝΤΙΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ #2
 - $X \sim \text{SEQ}(0,5,0.1)$ [ΔΕΙΓΜΑ 100 ΤΙΜΩΝ]
 - $Y = 5x^2$
- ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΡ. ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ:
 - $Y = -20 + 25X + \varepsilon$
 - $\varepsilon \sim \text{Normal}(0, 9.88^2)$
 - $R^2 = 0.93$

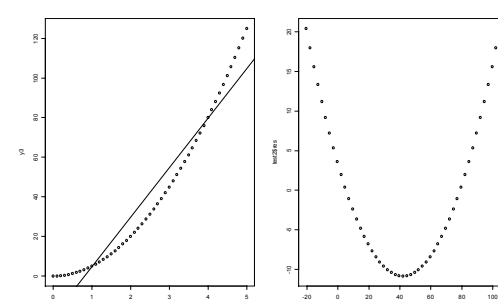
ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-87

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΓΡΑΜΜΙΚΟΤΗΤΑ X & Y

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-88

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΓΡΑΜΜΙΚΟΤΗΤΑ X & Y

- ΑΝΤΙΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ #3
 - $X \sim \text{SEQ}(0.1, 10, 0.1)$ [ΔΕΙΓΜΑ 100 ΤΙΜΩΝ]
 - $Y = -3 + 2 \ln(x)$
- ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΡ. ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ:
 - $Y = -2.77 + 0.57x + \varepsilon$
 - $\varepsilon \sim \text{Normal}(0, 0.83^2)$
 - $R^2 = 0.80$

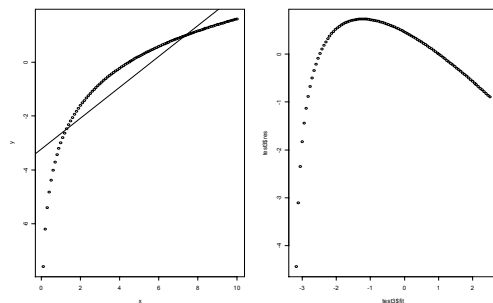
ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-89

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΓΡΑΜΜΙΚΟΤΗΤΑ X & Y

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-90

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΓΡΑΜΜΙΚΟΤΗΤΑ X & Y

- ΑΝΤΙΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ #4
 - $X \sim \text{SEQ}(0.1, 10, 0.1)$ [ΔΕΙΓΜΑ 100 ΤΙΜΩΝ]
 - $Y = \exp(-3) x^2$
- ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΡ. ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ:
 - $Y = -0.855 + 0.5x + \varepsilon$
 - $\varepsilon \sim \text{Normal}(0, 0.375^2)$
 - $R^2 = 0.939$

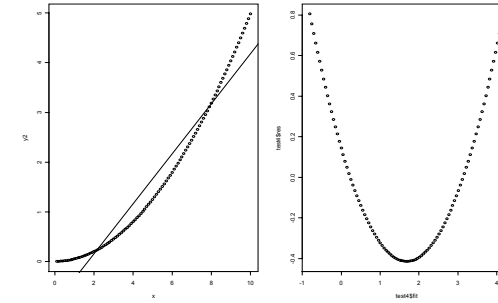
ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-91

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.2.4. Έλεγχος προϋποθέσεων

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΓΡΑΜΜΙΚΟΤΗΤΑ X & Y

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-92

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.5. Ακραίες τιμές

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΑΚΡΑΙΕΣ ΤΙΜΕΣ

- ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ST. RESIDUALS ANA \hat{Y}
[ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΕΤΑΞΥ -2 ΚΑΙ 2]
- ΑΠΛΟ SCATTERPLOT Χ+Υ
- HISTOGRAM ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ (ST.)
- DELETED RESIDUALS
- ΠΙΟ ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ
- INFLUENTIAL OBSERVATIONS: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ – ΑΛΛΟΙΩΝΟΥΝ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-93

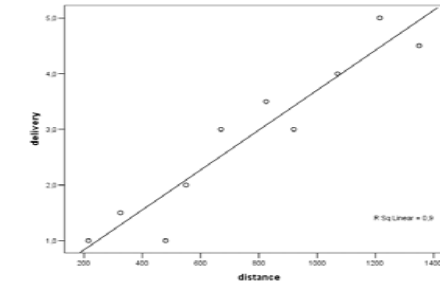
10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.5. Ακραίες τιμές

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΑΚΡΑΙΕΣ ΤΙΜΕΣ

- ΑΠΛΟ SCATTERPLOT Χ+Υ

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-95

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

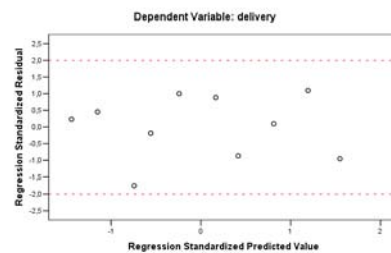
10.2.5. Ακραίες τιμές

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΑΚΡΑΙΕΣ ΤΙΜΕΣ

- ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ RESIDUALS ANA \hat{Y}

Scatterplot

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-94

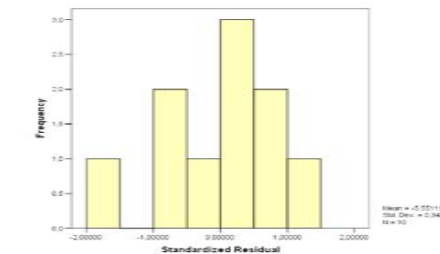
10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.5. Ακραίες τιμές

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΑΚΡΑΙΕΣ ΤΙΜΕΣ

- ΑΠΛΟ ΙΣΤΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-96

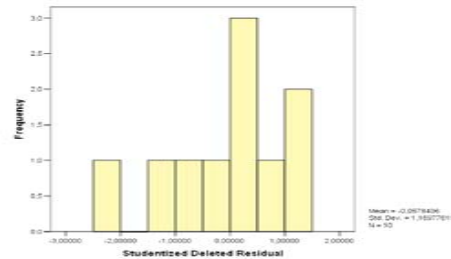
10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.5. Ακραίες τιμές

Παράδειγμα 10-1: Έλεγχος προϋποθέσεων

ΑΚΡΑΙΕΣ ΤΙΜΕΣ

- ΑΠΛΟ ΙΣΤΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ (studentized deleted)

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-97

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.6. Μετασχηματισμοί της μεταβλητής απόκρισης

- Με μετασχηματισμούς της Y μπορούν να λυθούν προβλήματα

- ✓ Κανονικότητας
- ✓ Ομοσκεδαστικότητας
- ✓ Μη γραμμικότητας

Βλ. Draper & Smith (1998, 3rd edition, σελ. 56-59, 277-319)

- Με μετασχηματισμούς της X μπορούν να λυθούν προβλήματα

- ✓ Μη γραμμικότητας

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-98

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.6. Μετασχηματισμοί της μεταβλητής απόκρισης

- Συνηθισμένοι μετασχηματισμοί του Y

- ✓ $\ln(y) = \beta_0 + \beta_1 X + \varepsilon$
 - $Y = \exp(\beta_0 + \beta_1 X + \varepsilon) = B_0(B_1)^X E$, $E \sim \text{LOGNORMAL}$
 - Προσοχή είναι διαφορετικό από $Y = \exp(\beta_0 + \beta_1 X) + \varepsilon$, $\varepsilon \sim \text{Normal}$
- ✓ $Y^{-1} = \beta_0 + \beta_1 X + \varepsilon$

- ✓ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ BOX-COX

- $Z_\lambda = (Y^\lambda - 1)/\lambda$, $\lambda \neq 0$, $Z_0 = \ln(x)$
- Για θετικά Y μόνο
- Μπορούμε να επιλέξουμε λ με ML ή με R^2 .
- Δύσκολη η ερμηνεία

Βλ. Draper & Smith (1998, 3rd edition, σελ. 56-59, 277-319)

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-99

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.6. Μετασχηματισμοί της μεταβλητής απόκρισης

- Συνηθισμένοι μετασχηματισμοί του X & Y

- ✓ $y = \beta_0 + \beta_1 \ln(X) + \varepsilon$
- ✓ $\ln(y) = \beta_0 + \beta_1 \ln(X) + \varepsilon$
 - $Y = \exp(\beta_0 + \beta_1 \ln X + \varepsilon) = B_0(X)^{\beta_1} E$, $E \sim \text{LOGNORMAL}$
- ✓ $Y = \beta_0 + \beta_1 X^{-1} + \varepsilon$
- ✓ $Y^{-1} = \beta_0 + \beta_1 X^{-1} + \varepsilon$

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II

Διαφάνεια 10-100

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

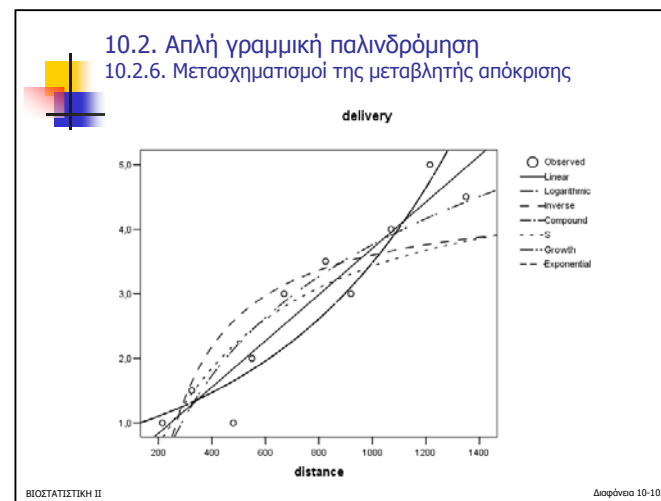
10.2.6. Μετασχηματισμοί της μεταβλητής απόκρισης

$Y = b_0 + b_1 \ln(X)$
 $Y = b_0 + b_1/X$

$\ln(Y) = \ln(b_0) + \ln(b_1) \cdot x$
 $\ln(Y) = b_0 + b_1/x$

$\ln(Y) = b_0 + b_1 x$
 $\ln(Y) = \ln(b_0) + b_1 x$

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-101

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.2.6. Μετασχηματισμοί της μεταβλητής απόκρισης

Model Summary and Parameter Estimates

Dependent Variable: delivery

Equation	Model Summary					Parameter Estimates	
	R Square	F	df1	df2	Sig.	Constant	b1
Linear	.900	72.396	1	8	.000	.118	.004
Logarithmic	.839	41.612	1	8	.000	-11.528	2.213
Inverse	.662	15.639	1	8	.004	4.550	-948.814
Compound	.836	40.781	1	8	.000	.826	1.001
S	.722	20.730	1	8	.002	1.645	-412.806
Growth	.836	40.781	1	8	.000	-.192	.001
Exponential	.836	40.781	1	8	.000	.826	.001

The independent variable is distance.

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-102

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση

10.3. Σχέση παλινδρόμησης με το paired t-test

Και στις 2 προσεγγίσεις έχουμε 2 ποσοτικές μεταβλητές όσον αφορά το software

- Τι κάνει το ένα και τι το άλλο;

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-104

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.3. Σχέση παλινδρόμησης με το paired t-test

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: WORLD95
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΘΗΝΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Paired Samples Correlations

Pair		N	Correlation	Sig.
1	Average female life expectancy & Average male life expectancy	109	.982	.000

Ο δείκτης συσχέτισης 2 διαδοχικών χρονικά μετρήσεων ονομάζεται και intraclass correlation coefficient

Paired Samples Test

Pair		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
1	Average female life expectancy - Average male life expectancy	5.239	2.269	.217	4.808	5.669	24.109	108	.000

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-105

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.3. Σχέση παλινδρόμησης με το paired t-test

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: WORLD95

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	11648.224	1	11648.224	2952.585	.000 ^a
	Residual	422.125	107	3.945		
	Total	12070.349	108			

a. Predictors: (Constant), Average male life expectancy
b. Dependent Variable: Average female life expectancy

Paired Samples Test

Pair		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
1	Average female life expectancy - Average male life expectancy	5.239	2.269	.217	4.808	5.669	24.109	108	.000

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-106

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.3. Σχέση παλινδρόμησης με το paired t-test

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	11648.224	1	11648.224	2952.585	.000 ^a
	Residual	422.125	107	3.945		
	Total	12070.349	108			

a. Predictors: (Constant), Average male life expectancy
b. Dependent Variable: Average female life expectancy

Paired Samples Test

Pair		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
1	Average female life expectancy - Average male life expectancy	5.239	2.269	.217	4.808	5.669	24.109	108	.000

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-107

10.2. Απλή γραμμική παλινδρόμηση
10.3. Σχέση παλινδρόμησης με το paired t-test

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-2.550	1.351		-1.887	.062
	Average male life expectancy	1.120	.021	.982	54.338	.000

a. Dependent Variable: Average female life expectancy

Paired Samples Test

Pair		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
1	Average female life expectancy - Average male life expectancy	5.239	2.269	.217	4.808	5.669	24.109	108	.000

ΒΙΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ II Διαφάνεια 10-108